

Simon Bulmer and Christian Lequesne (red.): The Member States of the European Union.

Oxford: Oxford University Press, 2005; xix + 399 blz.; £ 18,99 ISBN 0-19-925281-5

In deze doorwrochte studie wordt nagegaan hoe de wederzijdse beïnvloeding van de EU, haar lidstaten, de lidstaten onderling en diverse instituties haar beslag krijgt. De invloed die er van het Europese integratieproces op lidstaten en instituties uitgaat, wordt 'europeanisering' genoemd. De studie is nog vóór het ratificatieproces van het grondwettelijk verdrag tot stand gekomen en slaat op de toenmalige 15 lidstaten van de EU. Experts uit diverse Europese landen en de Verenigde Staten werkten eraan mee. Ze bevat drie delen: na een (meer analytisch) gedeelte over de rol van de lidstaten bij het uitoefenen van macht en invloed in de EU in het algemeen volgt een deel met gevalstudies van de lidstaten, waarbij Italië en Spanje; de Benelux-landen; de Scandinavische landen; Oostenrijk en Ierland; Griekenland en Portugal te zamen worden behandeld en Duitsland, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk in aparte essays. Er is tevens een essay over de respons die de nieuwe lidstaten teweegbrachten. Ieder hoofdstuk bevat een conclusie. Er blijken duidelijke onderlinge verschillen in respons tussen de lidstaten te zijn al naar gelang hun belangen, situatie en opvattingen over beleid en integratie. Deel 3 gaat over de europeanisering van de instituties van de lidstaten, zoals regeringen en andere overheidsorganisaties, parlementen, politieke partijen en belangenorganisaties. Ook de europeanisering van hun nationale beleid en economie komen aan bod. In het essay 'The Europeanization of National Economies?' onderscheidt Vivien A. Schmidt (Universiteit van Boston) drie soorten kapitalisme: het Britse marktkapitalisme, het Duitse

geleide ('managed') kapitalisme en het Franse staatskapitalisme. Hoewel de Europese economische integratie een zekere mate van convergentie teweeg heeft gebracht, is er geen enkel Europees model in de plaats van de nationale modellen gekomen. In een slothoofdstuk wordt o.m. opgemerkt dat de EU opnieuw een belangrijke transformatie ondergaat. Het proces van het effectueren van de nog niet geratificeerde Europese Grondwet wordt 'a major challenge' genoemd. Het uitbreidingsproces is nog steeds gaande en zal Europa nog heterogener maken, zodat ideeën van een 'differentieel' of 'flexibel' Europa opnieuw opgeld zullen doen. De nationale parlementen zullen in het Europa van de 25 meer dan vroeger bij het beleid betrokken zijn. De redacteuren zijn verder van mening dat de literatuur over Europa de intergouvernementele dimensie van het Europese beleid, dat relevant blijft, verwaarloosd heeft. Er zal meer aandacht moeten worden besteed aan de impact van de lidstaten op de EU in plaats van omgekeerd ('inside-out'- in plaats van 'outside-in'-studies).). Ook de introductie van de euro met zijn stabiliseringspact is een vruchtbaar onderwerp van onderzoek. (Bulmer is verbonden aan de Universiteit van Manchester; Lequesne is verbonden aan universitaire onderzoeksinstituten politieke en sociale wetenschappen in Parijs en Praag.) (F.v.d.B.)

Steven L.B. Jensen (red.): Genocide: Cases, Comparisons and Contemporary Debates.

Kopenhagen: The Danish Center for Holocaust and Genocide Studies, 2003; 263 blz.. (tel.+45 33 37 00 70; web: www.dchf.dk) ISBN 87-989305-0-8

In deze bundel treft men een dozijn essays aan over misdaden die alle volgens de schrijvers de betiteling 'genocide' verdienen. Het woord

genocide, aldus Jensen, die verbonden is aan de universiteit van Kopenhagen en die onderzoek deed aan de Universiteit van Edinburgh ('Second War Studies') werd voor het eerst gebruikt door een voor de Duitse invasie naar Zweden gevluchte Pool, Raphael Lemkin. Dit geschiedde in zijn in 1944 gepubliceerde boek *Axis Rule in Occupied Europe*. Hierin werd een naam gegeven aan een misdaad die door Churchill in 1941 werd betiteld als een 'crime without a name'. De bundel begint met een analyse van de Duitse onderdrukking begin 20ste eeuw van de opstand van de Herero's in wat nu Namibië heet, en die, zoals meerdere koloniale conflicten in Afrika, in een slachtpartij onttaarde. 'I believe [aldus de Duitse generaal Trotha] that the nation as such must be annihilated....' De bundel sluit af met een beschouwing over het Internationale Strafhof en Joegoslavië. In dit essay wordt de jurisprudentie van het Hof inzake Joegoslavië om twee redenen aan een nader onderzoek onderworpen: niet iedereen is het ermee eens dat het Servische massale geweld moet worden betiteld als 'genocide', en – afgezien daarvan – bestudering van de toepassing in de praktijk van de leidende definitie van genocide in de 'UN Genocide Convention' is uiterst relevant. Een van de conclusies van de schrijvers van dit essay is dat de definitie van de 'UN Genocide Convention' zijn waarde, via de toepassing ervan in diverse rechtszaken voor internationale tribunalen, heeft bewezen (blz. 353). Verder treft men artikelen aan over de sovjet-terreur, het massale geweld dat in 1947 losbarstte nadat India onafhankelijk werd en in twee delen uit elkaar viel, en is er een artikel waarin de 'killing fields' van Rwanda, Cambodja en Bosnië met elkaar worden vergeleken. Men treft in de bundel tevens beschouwingen aan over actuele debatten over genocide, zoals over de Turkse genocide van de

Armenen en het debat daarover in de Turkse media; 'IBM technologie en het optreden van het Derde Rijk'; en het Duitse idee van de *Endlösung*. In het artikel 'Holocaust, Genocide and European Values' komt onder meer de vraag naar voren of, naast een aantal schone zaken, de holocaust niet evenzeer tot het Europese erfgoed moet worden gerekend. (F.v.d.B.)

Gilles Kepel: The War for Muslim Minds. Islam and the West.

*Cambridge (Mass.)/Londen: The Belknap Press of Harvard University Press, 2004; 327 blz.; 22,10 euro
ISBN 0-674-01575-4*

In deze uit het Frans vertaalde studie betoogt Kepel in de inleiding dat de strijd om de 'minds' van de moslims in het komende decennium niet zal worden uitgevochten in Palestina of Irak, maar in Europa, met zijn grote aantallen moslim-immigranten. Als de Europese steden er de komende tien jaar in zouden slagen hun jonge moslims te integreren en naar een hoger niveau van welstand en ontwikkeling te brengen, zou er een voorhoede kunnen ontstaan die haar godsdienstige broeders een andere visie biedt op het islamitisch geloof en die een uitweg biedt 'out of the dead-end politics that has paralyzed their countries of origin' (blz. 9). Tegen deze achtergrond analyseert Kepel recente ontwikkelingen en strategieën en gaat hij na wat die de daarbij betrokken partijen hebben opgeleverd. Achtereenvolgens behandelt hij de volgende onderwerpen: het falen van de akkoorden van Oslo; de neo-conservatieve revolutie in de Verenigde Staten; de radicalisering van de islam; de aanval op de Twin Towers en de mate van veerkracht van Al-Qaeda; de positie van Saoedi-Arabië en de situatie waarin het verkeert ('Saudi Arabia in the Eye of the Storm', waarin hij onder meer verwijst naar het grote aantal

Saoedi-Arabiërs dat bij de aanslag van 9/11 betrokken was); de gevolgen van de Amerikaanse inval in Irak ('The Calamity of Nation Building'); en ten slotte de 'Strijd om Europa': het opblazen van de forensentreinen in Spanje op 11 maart 2004 maakte duidelijk, dat Europa 'the primary battlefield' was, 'on which the future of global Islam will be decided' (blz. 241). Het zou een illusie zijn, zo betoogt Kepel, te menen dat de moslimjongeren zonder enige moeite naadloos in de gefragmenteerde, complexe en conflictueuze westerse maatschappijen kunnen worden geïntegreerd. Maar de opvatting dat de religieuze leiders noodzakelijkerwijs hun enige vertegenwoordigers (moeten of kunnen) zijn, of dat hun identiteit alleen maar kan worden gedefinieerd door islamitisch radicalisme, moet eveneens worden verworpen. 'The battle for Europe is larger than the one that religious leaders would have these young Muslims fight. It is a battle over the right of self-definition. The war for Muslim minds around the world may turn on the outcome of this struggle.' (blz. 287). (Gilles Kepel bezet aan het Instituut voor Politieke Wetenschappen te Parijs de leerstoel van de Studies van het Midden-Oosten en de Midderrand. Onder de bronvermeldingen treft men een aantal Franstalige studies over bovenvermelde onderwerpen aan; tevens is er een register). (F.v.d.B.)

Stephen White, Elena Korosteleva & John Löwenhardt (red.): Postcommunist Belarus.

*Lanham/Boulder/New York/Toronto/Oxford: Rowman & Littlefield Publishers, Inc. (www.rowmanlittlefield.com), 2005; xiii + 192 blz.; \$ 65,=
ISBN 0-7425-3555-X*

Deze studie bevat negen essays gewijd aan de situatie in Belarus, dat in het grensgebied tussen Rusland

en het Europese continent ligt, en dat wordt geleid door de autoritaire president Alexander Lukasjenko. De medewerkers aan deze bundel zijn verbonden aan diverse universitaire instituten in Europa, Belarus, Canada en Australië. Een van hen is verbonden aan het instituut Clingendael en een is lid van de delegatie van de Europese Commissie naar Rusland. De essays bevatten interessante statistische gegevens en uitslagen van publieke-opinie-onderzoeken. Na een inleidend artikel, waarin achtergronden worden geschetst van de onafhankelijkheid van Belarus, de post-communistische periode, het presidentschap van Lukasjenko en de uitdagingen waarmee Belarus wordt geconfronteerd, volgt een analyse van de politieke cultuur, geaccentueerd door uitslagen van publieke-opinie-onderzoeken. In een zo'n onderzoek, waarin de vraag wordt gesteld wat men respectievelijk de 'beste' en de 'slechtste' karaktertrek van het communistisch regime vond, antwoordde in 2004 van de ondervraagden 'job security' en 26% 'de bureaucratie'. In volgende artikelen wordt het (aarzeland) ontstaan van een partijstelsel, de kenmerken van het huidige presidentschap en de uitslag van de presidentiële verkiezingen van 2001 geanalyseerd. Bij deze verkiezingen, waarbij Lukasjenko werd gesteund door Poetin, behaalde Lukasjenko 75% van de stemmen, en de twee oppositionele kandidaten resp 15 en 2,5%. Een kenmerkende uitspraak in dit deel van de bundel is: 'President Lukashenko remains the only realistic alternative for a considerable part of the Belarusian electorate, which in a situation of weak parties and institutionally limited pluralism makes any form of liberal democracy difficult to realize.' (blz 74) In aparte hoofdstukken worden de economische kenmerken van Belarus (zijn nog steeds bestaande economische 'commandostructuur') en zijn

relatie tot oost en west geanalyseerd. In dit gedeelte komt onder meer ter sprake de moeilijke keuze waarop men zich moet richten: op integratie in Rusland dan wel in Europa. In het slotartikel: 'Belarus and Postcommunist Democratization' komt onder meer de nostalgie naar het communistisch regime aan de orde, alsmede de mogelijke alternatieven voor een democratie. Het blijkt dat in Belarus de 'democraten' met 39% relatief in de meerderheid zijn, een percentage dat hoger ligt dan in Oekraïne, Rusland en Moldova. Ruim 30% is vóór een sterke autoritaire leider, een percentage dat lager ligt dan in bovengenoemde landen. Volgens de auteur van dit artikel is de steun van het electoraat voor het bewind van president Lukasjenko de laatste tijd behoorlijk geërodeerd. (White is verbonden aan de Universiteit van Glasgow, Korosteleva aan de Universiteit van Wales en Löwenhardt aan het Instituut Clingendael). (F.v.d.B.)